

Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

**«СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС»**

Студент(ка) 4 курсу, групи МЕНМФ-41

Боднарчук І. Ю.

Галузь знань: 0305 Економіка і підприємництво

Напрямок підготовки: 6.030503 Міжнародна економіка

Фахове спрямування: Міжнародні фінанси

Керівник:

д.е.н., професор

Куриляк В. Є.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

Зміст

Вступ.....	3
1. Відмінності в моделях соціально-економічної політики Європи.....	5
2. Місце соціальної політики серед національних пріоритетів.....	7
3. Аналіз основних напрямів та моделей соціальної політики ЄС.....	9
4. Єдина соціальна політика.....	20
Висновок.....	30
Список використаної літератури.....	32

ВСТУП

Соціальна політика є найважливішим напрямком державного регулювання економіки, органічною частиною внутрішньої політики держави, спрямованої на забезпечення добробуту й усебічного розвитку його громадян і суспільства загалом. Тобто благополуччя громадян будь-якої країни нерозривно пов'язане з державою. Взаємодія економіки і держави визначається історично сформованими національними системами господарювання, культурними традиціями. У кожній країні існують свої пріоритетні напрямки, державні інститути і певні інструменти та механізми, що дозволяють реагувати на потреби соціально- економічного розвитку суспільства. У сукупності це визначає національну модель розвитку держави. Однак, можна указати загальну тенденцію, характерну для всіх промислово-розвинених країн - розширення функцій держави в економічному і соціальному розвитку суспільства. Посилення ролі держави спостерігається і в країнах західної Європи ще з 1930-х років. І саме країни Західної Європи досягли помітних результатів у створенні «держави добробуту», головною метою котрого є підвищення добробуту громадян і проведення заходів, спрямованих на згладжування негативних ефектів, які неминуче виникають у ринковому середовищі. Сучасні моделі соціальної політики відрізняються ступенем втручання держави в соціально-економічну сферу суспільства та ступенем соціальної захищеності громадян, забезпеченості свободи соціального вибору в різних верств населення та впливу соціальних процесів на економічний розвиток країни. Від того, наскільки правильно буде проводитися соціальна політика, залежить ступінь адаптації цієї держави до внутрішніх і зовнішніх викликів, розвиток громадянського суспільства. Незважаючи на зниження ролі держави в ринковій економіці посилюється й розширюється фінансування соціальних програм, за допомогою яких здійснюється політика стабілізації соціально - економічного становища суспільства. Розвиток прогресивної та ефективної для кожної держави моделі соціальної політики є одним з основних показників добробуту громадянського суспільства та позиції країни на міжнародній арені.

Рух України шляхом європейської інтеграції має супроводжуватись прогресом у людському розвитку, досягненням Цілей розвитку тисячоліття, і відповідно досягненням визначених ними значно вищих орієнтирів у рівні життя широких верств населення, забезпеченні непрацевдатних членів суспільства, тривалості життя, рівню освіти, культури та духовності, доступності якісних соціальних послуг тощо [1, с.4]. Дослідження з проблематики соціальної спрямованості не є новими у науковій практиці. В різні часи до них звертались багато дослідників.

В сучасних умовах потребують ґрунтовних розробок такі наукові проблеми, як: методика оцінки соціально-економічної ефективності державних соціальних програм, дослідження впливу соціальних заходів держави на показники розвитку соціальної сфери, зокрема на рівень життя населення, демографічний розвиток, оцінка прямих та побічних наслідків впровадження тих чи інших соціальних програм. Низька ефективність діючих соціальних програм зумовлена насамперед їх недостатнім фінансуванням та слабкою соціальною спрямованістю бюджетної політики. Навіть незважаючи на збільшення обсягів бюджетного фінансування соціальної сфери останнім часом, ситуація реально не поліпшується. Це підтверджується дослідженням взаємозв'язків показників, що характеризують стан і охорону здоров'я у регіонах України. Соціальний захист не виконує належним чином свої функції, через що практично не зменшується бідність, на яку найбільш наражені сім'ї з дітьми; переважно пільги мають декларативний характер; більша частина соціальних послуг надається на низькому рівні; не забезпечується рівна доступність до якісних соціальних послуг (освітніх, медичних, культурних, житлово-комунальних тощо), особливо для сільських мешканців.

1. Відмінності в моделях соціально-економічної політики Європи

Для того, щоб глибше зрозуміти можливості формування та перспективи Єдиної соціальної політики країн Європейського Союзу, необхідно проаналізувати відмінності в моделях соціально-економічної політики Європи. Незважаючи на те, що на перший погляд може здатися, що в національних системах соціального захисту країн Європейського Союзу більше відмінностей, ніж подібностей, тому що кожна держава йшла своїм шляхом формування соціальної політики, їх типологізація таки можлива. Згідно зі звітом Європейської комісії, представленим в 1995 році, в країнах ЄС домінують чотири основні моделі: континентальна, англосаксонська, скандинавська і південно-європейська [1]. Під моделлю соціального захисту розуміються сформовані принципи організації та функціонування програм соціального забезпечення. В основу класифікації Р. Тітмуса був покладений критерій рівня витрат держави на цілі соціального забезпечення [2]. Залежно від того, який підхід практикувався – «залишковий» або «інституційний» Тітмус виділяв дві моделі соціального захисту. Держави, в яких захист фінансується за залишковим.

принципом, надають громадянам мінімальні гарантії та комплекти соціальних послуг. Держави, в яких система соціального захисту побудована з інституційного принципу, гарантують населенню достатній рівень підтримки. На відміну від першого випадку, у другому коло охоплення соціальними послугами набагато ширше й триваліше. У моделі «залишкового» типу держава покладає на себе лише ті соціальні функції, з якими не справляється ринок. Допомога держави спрямована вибірково, на найбільш бідні верстви населення, за наявності вельми слабо вираженої прогресії податків. Діяльність в галузі соціальної допомоги спирається на певні життєві стандарти та сприяє динамічному зростанню без будь-якого безпосереднього втручання в основні механізми виробництва та розподілу. У «інституційної» моделі об'єктом соціальної політики виступають практично всі верстви населення. У значно

більших масштабах, ніж у «залишкової» моделі здійснюються виплати за допомогою податків, що стягуються на основі високої прогресії. Держава з принципових міркувань відіграє вирішальну роль у вирівнюванні доходів і багатства населення. Уряду ставиться в обов'язок втручатися у функціонування економіки з метою більш рівномірного розподілу матеріальних благ і життєвих шансів. Це в основному перерозподільчий тип соціальної політики. Обидва типи моделей - «інституційний» і «залишковий» - схожі за складом компонентів. Якісна відмінність між ними визначається роллю та співвідношенням основних структурних елементів, масштабами перерозподільної діяльності держави, її активної або пасивної позицією та ринковим саморегулюванням в соціальній сфері. Типовим представником «інституціональної» моделі служить шведський варіант соціальної політики. Його характерними рисами є універсальність (загальність) або заадресованість всьому населенню і відповідно великий обсяг бюджетного перерозподілу на соціальні потреби, а тому менш ніж в «залишкової» моделі розвинений приватний сектор соціальних послуг. Внаслідок цього високі ступінь соціалізації національного доходу і частка загальноподаткових надходжень. Найважливіша особливість шведської моделі - «соціалізація без націоналізації». Її відрізняє принципова націленість на забезпечення «повної зайнятості» і, відповідно, активна політика зайнятості з високою часткою витрат на перепрофілювання та підвищення кваліфікаційної, професійної та територіальної мобільності робочої сили. Для даної моделі характерні: централізоване колективно-договірне регулювання заробітної плати та профспілкова політика солідарності, націлена на зменшення розриву в рівні заробітної плати. Суттєвою рисою є соціальний корпоративізм, або макроконсенсус між головними організаціями бізнесу, профспілок і державою.

2. Місце соціальної політики серед національних пріоритетів

Велику популярність здобула також типологія Г. Еспінг-Андерсена [2], в основі якої лежали такі критерії, як місце соціальної політики серед національних пріоритетів, ступінь участі держави в перерозподільних процесах та ін. Ця типологія передбачає три основних типи соціального захисту: ліберальний, консервативний і соціально-демократичний.

О.І. Шкаратан стверджує, що підходи до соціальної політики різні та інтерпретація їх залежить від вживаної типології. Можливий розгляд соціальних політик залежно від їх диференціації з точки зору захисту інтересів тих чи інших соціальних груп (точніше, ранжирування цих інтересів) [3]. Інша типологія пов'язана з розрізненням політичних позицій; тут можна виділити консервативну, ліберальну, соціал-демократичну і інші позиції. Нарешті, можна уявити типологію, засновану на науково-теоретичних напрямках [4]. Держави добробуту, які історично склалися в Європі, також неоднорідні. Вони відповідають, в тій чи іншій мірі, чотирьом основним типам політико-господарських режимів: - Скандинавському типу, який більш характерний для Данії, Швеції та Фінляндії. У цих країнах дистанція між індивідом і ринком підтримувалася за допомогою «соціального громадянства» і склалася міжкласова база солідарності, на яку спирається широка система соціального забезпечення, фінансована за рахунок високих податків при прогресивній шкалі оподаткування. Держави, що належать до даного типу, зіткнулися з великими труднощами в 1980- і та 1990-і роки, це було викликано економічною кризою і високим рівнем безробіття, який привів до перенапруження в системі соціального забезпечення. У результаті вони почали реформування відповідних систем, що в цілому вже призвело до загального підвищення ефективності їх національних економік. - Ліберальному англосаксонському типу, прийнятому у Великобританії та Ірландії (його авторство приписують англійському економісту У. Бевериджу), коли кожному гарантується мінімальний дохід, що забезпечує задоволення базових потреб у їжі, житлі і медичному

обслуговуванні. Фінансування соціальної системи здійснюється як за рахунок страхових внесків, так і за рахунок податків при плоскій податковій ставці. У рамках даного типу традиційним одержувачем допомоги вважалася не окрема людина, а сім'я в особі її глави, тобто, найчастіше, чоловіки. Основна відповідальність, як і в попередньому варіанті, лежить на державі, причому тут всі програми соціального страхування утворюють єдину систему. - Корпоративному типу, що прижився не тільки в Німеччині (модель Бісмарка), але також в Австрії, Франції та країнах Бенілюксу. Центральне місце займає соціальне страхування, тісно прив'язане до зайнятості та сімейного стану. Фінансування проводилося, насамперед, у формі внесків працівників та роботодавців до страхових фондів, тобто держава не брала на себе основну соціальну відповідальність, виходячи з того припущення, що ринок впорається з цим самостійно. - Південно-європейського типу, який отримав розповсюдження в Іспанії, Італії, Греції та Португалії. Ця модель розвивається дотепер і є перехідною. Як правило, рівень соціального забезпечення був відносно низький, а соціальний захист перебував в сфері турботи родичів, сім'ї та церкви при обмеженій участі держави, що погано поєднується з нинішніми тенденціями до індивідуалізації в соціальній культурі [5].

3. Аналіз основних напрямів та моделей соціальної політики ЄС

Регіональна політика вже кілька десятиріч входить у ключові напрямлення соціально-економічної політики у ЄС, що можна пояснити. Отже, з одного боку, у більшості основних європейських інтеграційних угруповуваннях завжди зберігалось чимало проблемних територій. У тому числі особливо відрізняються райони з несприятливою господарською структурою (переважно відсталі аграрні й депресивні промислові регіони), з гострими соціальними проблемами (особливо хронічно високим безробіттям, зокрема молодіжним), з недостатніми задля досягнення довгострокового сталого розвитку власними регіональними ресурсами. З іншого боку, до недавніх (2004, 2007-го і 2013 рр.) розширень спільноти членами Євросоюзу були переважно найбільш економічно розвинені держави, здатні виділити для скорочення надмірних міжрегіональних контрастів значні кошти й організувати досить ефективні механізми їх використання. Вплив світових тенденцій глобалізації та інтеграції на регіони призводить до виникнення нерівномірності у їхньому розвитку, тому головною метою регіональної політики є і залишається створення таких умов, які б дозволяли регіонам реалізовувати їх наявний потенціал, максимально збільшувати їхній внесок у програми розвитку економіки країн з метою загального підвищення добробуту населення. Фінансовим інструментом реалізації регіональної політики ЄС є структурні фонди. До них відносяться Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування та Європейський соціальний фонд.

Процес створення ефективної системи соціального захисту в Україні залежить від багатьох чинників. Одним із них є використання досвіду зарубіжних країн, де ця система працює тривалий час і має позитивні результати. Значний інтерес являє собою система соціального захисту, яка формується в рамках Європейського Союзу, зважаючи на прагнення України увійти до ЄС. Багаторівневість політики соціального захисту та регіонального розвитку, поєднання наднаціональних, національних та регіональних аспектів є

нагальними питаннями порядку денного багатьох загальноєвропейських програм та форумів. Європейські стандарти у сфері соціального захисту, стандарти щодо соціального забезпечення повинні братися до уваги під час ухвалення нових законодавчих актів в Україні у сфері соціального захисту. Адаптоване законодавство ЄС в українському законодавстві в галузі соціального забезпечення не працює через невідповідність адаптованим вимогам законодавства ЄС до реальних соціально-економічних умов України.

Законодавство ЄС у галузі соціального забезпечення передбачає високі видатки з державного та місцевого бюджетів, які на даний момент є непосильними для економіки України за різними причинами, серед яких тіньова економіка, правовий нігілізм.

Зміни геополітичних та гео економічних обставин призводять пристосування регіонів до існування у новому середовищі, де кожна країна (і навіть ЄС у цілому) використовує найрізноманітніші методи та заходи для реалізації поставленої мети, і хоча з кожним роком цілі та завдання регіональної політики змінюються відповідно до нових тенденцій світового економічного розвитку та процесів міжнародної глобалізації й інтеграції, незмінною залишається головна мета регіональної політики – сталий розвиток та підвищення конкурентоспроможності регіонів як на світовому, так і національних рівнях. Неабияке значення в цьому процесі покладено на структурні фонди ЄС, основними цілями фінансування яких є відповідні напрями.

Європейський соціальний фонд є основним фінансовим інструментом у Європі для підтримки робочих місць, діяльність якого спрямована на допомогу людям з питань отримання кращої роботи і забезпечення справедливих робочих місць для всіх громадян ЄС. Він працює за рахунок інвестицій в людський капітал Європи - своїх працівників, своїх молодих людей і всіх тих, хто шукає роботу. ESF фінансує 10 млрд. євро на рік на поліпшення перспективи працевлаштування для мільйонів європейців, зокрема тих, яким важко отримати роботу.

ЄС прагне до створення більш якісних робочих місць і соціально справедливого суспільства. Ці цілі лежать в основі стратегії “Європа - 2020” для забезпечення розумного, стійкого і всеосяжного зростання в ЄС. Сьогоднішні економічні умови впливають на те, що це завдання стає ще більш складним. ESF відіграє важливу роль у досягненні цілей у Європі, і в пом'якшенні наслідків економічної кризи - особливо зростання безробіття і бідності [5].

Європейська Комісія та країни ЄС у партнерстві встановлюють пріоритети ESF та визначають порядок витрат його ресурсів. Одним з пріоритетів є підвищення адаптивності працівників з новими навичками, і підприємств з новими методами роботи. Інші пріоритети спрямовані на поліпшення доступу до зайнятості: допомагаючи молодим людям зробити перехід від школи до роботи, навчання або менш кваліфікованої роботи, щоб поліпшити свої перспективи працевлаштування. Дійсно, професійна підготовка і безперервне навчання для отримання нових навичок складають значну частину багатьох проектів Європейського соціального фонду.

Іншим пріоритетом є зосередженість на наданні допомоги людям з неблагополучних груп, щоб отримати роботу. Це частина підвищення "соціальної інтеграції" - знак важливої ролі, яку відіграє зайнятість, допомагаючи людям краще інтегруватися в суспільство і повсякденне життя. Фінансова криза призвела до подвоєння зусиль, щоб тримати людей в роботі, або допомогти їм повернутися до роботи швидко, якщо вони її втратять.

Європейський соціальний фонд не є агенцією з працевлаштування та не афішує робочих місць. Він фінансує десятки тисяч місцевих, регіональних і національних, пов'язаних із зайнятістю проектів по всій Європі: від невеликих, що проводяться з метою благодійності та допомоги місцевим інвалідам знайти підходящу роботу, до загальнонаціональних проектів, які сприяють професійній підготовці серед всього населення країн. [2]

Існує велика різноманітність у сутності, розмірах та цілях проектів ESF, які спрямовані на: - системи освіти, вчителів і школярів;

- забезпечення молодих і літніх осіб, які шукають роботу;
- на потенційних підприємців з усіх верств суспільства;

Європейським соціальним фондом проводиться активна підтримка проектів країн Східної та Центральної Європи, що спрямовані на зростання і створення робочих місць в найменш розвинених державах-членах та регіонах. Поетапно регіони знаходяться в процесі переходу від мети “конвергенції” до мети “регіональної конкурентоспроможності та зайнятості”. Кожна держава-член у співпраці з Європейською Комісією, погоджується на одну або декілька операційних програм для фінансування ESF на семирічний період програмування. Оперативні програми описують пріоритети діяльності ESF і їхні цілі. [2] Ці проекти реалізуються на користь їх учасників - як правило, людей, але і компаній або організацій.

Безпосередньо рівень фінансування ESF та типи проектів, які фінансуються, відрізняються між регіонами в залежності від рівня розвитку останніх.

Існують певні принципи, на яких ґрунтується законодавство ЄС щодо соціального захисту.

Соціальна політика ЄС протягом свого розвитку ґрунтувалася на двох основних моделях: неоліберальній моделі та моделі соціальної справедливості. Концепція мінімалізму (або неоліберальна ринкова модель) ґрунтується на небажаності існування соціального виміру взагалі. Кожен індивід на рівних умовах може конкурувати в межах ринку. Подальше державне втручання з метою соціального захисту та перерозподілу суспільних благ не вважається необхідним. Соціальне регулювання розглядається як занадто обтяжливе для бізнесу і таке, що заважає гнучкості вільного ринку, яка, у свою чергу, є необхідною для конкуренції в умовах глобальної економіки. Така соціальна модель асоціюється переважно з колишніми консервативними урядами Великої

Британії (1979-1997), на думку представників яких не було необхідності в дотриманні соціального курсу на європейському рівні. Це пояснювалося тим, що високі соціальні стандарти мають виступати винагородою для ефективного вільного ринку. Так, Німеччина може дозволити собі високий рівень соціального захисту, тому що вона має спроможну, ефективну економіку, і такий соціальний захист є винагородою тим, хто працює на цей успіх. Таким чином, відповідно до неоліберальної моделі інститути ЄС не повинні були впроваджувати соціальні стандарти на європейському загальному рівні, а мали б залишити внутрішній ринок функціонувати лише з урахуванням економічних чинників. Іншою моделлю соціальної політики, близькою до неолібералізму, є модель конвергенції або поступового зближення різних економічних систем. Згідно з нею впровадження соціальної політики загальноєвропейського рівня також не передбачається. Вважається, що політичні і економічні сили в рамках внутрішнього ринку повинні самостійно сприяти тенденції зближення національних соціальних стандартів. Держави-члени не потребують правового регулювання та координації національних соціальних курсів. Вони повинні відчувати таку необхідність з економічних причин, завдяки тіснішій економічній інтеграції. Таким чином, в основу неоліберальної теорії та теорії зближення економічних систем покладено тезу про заперечення будь-якого втручання у сферу соціальної політики на загальному рівні та її виключно національний характер.

Модель соціальної справедливості пов'язана з церковно-ліберальною концепцією Європейської соціальної конституції. Водночас, корінням вона сягає у Римський католицизм та має відношення до Німеччини і Австрії, де наприкінці XIX ст. було вперше запроваджено систему соціального забезпечення. В рамках моделі соціальної справедливості має гарантуватися існування вільного та рівного суспільства, в основі якого лежатимуть ринкові домовленості на базі чесної, вільної конкуренції. Модель соціальної справедливості ґрунтувалася на тому, що заходи соціальної політики, які мають здійснюватися за допомогою корегування вільного ринку, необхідні для

забезпечення та підтримки соціального порядку. Вільне функціонування ринку спричиняє загрозу появи соціальної дезорганізації. Відповідно до моделі справедливості інтенсивність конкурентного тиску, зумовленого європейською економічною інтеграцією, може призвести до появи ще більшої кількості осіб, які виявилися неконкурентоспроможними на ринку. Результатами економічної інтеграції будуть безробіття та бідність, які призведуть до появи як злочинності, расизму тощо. Тому відсутність загальноєвропейської соціальної політики матиме дезінтегруючий ефект. З моделлю соціальної справедливості пов'язана теорія соціального демпінгу. Згідно з нею метою соціальної політики є створення внутрішнього ринку на основі принципів вільної справедливої конкуренції. Тоді існування різних соціальних стандартів у державах-членах ЄС обов'язково призведе до торгівельних суперечок та війни цін. Держави-члени, в яких встановлено менші заробітні плати і нижчий рівень соціального захисту, будуть стримувати покращення умов праці та життя з метою збільшення експорту в інші країни ЄС або для захисту свого національного ринку.

Таким чином, згідно з моделлю соціальної справедливості та соціального демпінгу втручання у соціальну сферу на загальному рівні є необхідним. Інакше роботодавці в державах з високим рівнем соціального захисту опиняться у не вигідному становищі на вільному єдиному ринку порівняно з роботодавцями країн меншої соціальної захищеності. Для захисту своїх інтересів підприємства будуть вимушені перенести потужності в соціально менш розвинуті країни. Результатом цього буде скорочення невиробничих витрат за рахунок менших соціальних вкладів, відсутності жорстких вимог до охорони здоров'я та безпеки. Крім того, легітимізація високих стандартів на загальному рівні не буде вигідна більш конкурентоспроможним країнам. Це пов'язано з тим, що їм доведеться фінансувати підтримку високих стандартів у менш економічно розвинених країнах. Тому згідно з положеннями теорії соціального демпінгу для збереження конкурентоспроможності в більш розвинутих країнах соціальні стандарти будуть знижуватися.

Отже, з точки зору моделі соціальної справедливості наслідком неоліберальної політики обов'язково має стати загальне зниження соціальних стандартів на всій території ЄС. Нова модель ґрунтувалася на тому, що заходи соціальної політики, які мають здійснюватися за допомогою корегування вільного ринку, необхідні для забезпечення та підтримки соціального порядку.

Поширення моделі соціальної справедливості на рівні ЄС відбулося з прийняттям Радою ЄС у січні 1974 р. першої соціальної програми дій для ЄЕС. Утім, на той період більшість держав-членів ЄС запровадили цю модель соціальної політики на національному рівні.

У рамках моделі соціальної справедливості сформувалися різні течії, які виходили з соціальних демократичних традицій різних європейських держав. Основою скандинавської моделі соціальної справедливості є задоволення матеріальних потреб із забезпеченням участі громадян у житті суспільства та із соціальною згуртованістю. Скандинавська модель у поєднанні з французьким соціалізмом являє собою радикальну версію моделі соціальної справедливості. Відповідно до радикальної версії соціальна політика необхідна для "гуманізації" ринку, виходячи з принципів справедливості та чесності. Економічна ефективність має бути збалансованою з прагненням до добробуту та створенням європейської соціальної ринкової економіки.

Сучасна європейська соціальна модель заснована на моделі соціальної справедливості. Вона передбачає єдність дій держави і громадянського суспільства, спрямованих на задоволення основних матеріальних потреб усіх громадян, на їх участь у житті суспільства та на посилення соціальної згуртованості.[4]

Треба відмітити, що наявність права на певний вид соціального захисту і його надання в ЄС залежить від розміру та кількості внесків, зроблених до відповідних інститутів соціального захисту. Право на соціальний захист (на пенсії або допомоги) може пов'язуватися також із фактом проживання в одній із країн—членів ЄС. Кожна країна має власне законодавство щодо соціального захисту. Ця проблема знайшла своє відображення в Договорі про ЄС, в статті,

де йдеться про адаптацію соціального захисту до захисту працівників-мігрантів та його відповідність двом основним принципам: створення можливостей для набуття та збереження права на соціальні виплати шляхом врахування всіх періодів, передбачених в законах окремих країн та надання виплат особам, які є резидентами на території країн-членів ЄС. [1]

Законодавство ЄС про соціальний захист не обмежує права тих, хто пересувається в межах ЄС з метою працевлаштування. Але є різниця у праві на виплати частково і повно зайнятих працівників. Частково зайняті працівники мають право на отримання виплат відповідно до законодавства ЄС тільки в тому випадку, якщо вони підлягали соціальному страхуванню за національною схемою. Так, відповідно до Соціального кодексу Німеччини особи, які зайняті у незначних розмірах, не підлягають обов'язковому страхуванню. Якщо вони не застраховані у системі добровільного страхування, то не будуть забезпечуватися за європейським законодавством [3, с. 585].

Система соціального страхування та соціальної допомоги в європейських країнах реалізується по різному, їх можна класифікувати на чотири групи:

1. Німеччина, Франція, Бельгія, Люксембург - країни в яких домінують страхові принципи, і розмір виплат та допомоги пов'язані з індивідуальними страховими внесками. Мета системи – підтримати рівень життя людини та дозволяє перерозподілити дохід людини протягом його фізичного життя. Треба відмітити, що Німеччина та і Франція — це країни, де соціальне страхування отримало найбільш ранній розвиток і набуло своєрідних класичних форм. У цих країнах передбачені такі види соціального страхування: пенсійне; медичне; на випадок безробіття; від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання. Порядок соціального страхування у Німеччині закріплений у Соціальному кодексі та окремих законах (наприклад, “Про соціальне страхування самостійних художників”). Великий інтерес являє собою пенсійне страхування. Відповідно до соціального кодексу є особи, які виключені із системи обов'язкового пенсійного страхування (які застраховані за іншою системою та які отримали пенсію у зв'язку зі старістю у повному

розмірі) та звільнені (застраховані у системі страхування професійних груп). Пенсії за віком є чотирьох видів: звичайна пенсія; пенсія застрахованим із великим стажем; пенсія за віком інвалідам; пенсія шахтарям, які мають значний стаж роботи під землею.

2. Велика Британія, Данія, Ірландія - країни, в яких страхові принципи соціального захисту населення менш виразні, де розмір допомоги та виплат більш відповідають індивідуальним потребам, а фінансування здійснюється як правило з податкових фондів. В цих країнах велику роль у фінансуванні соціальної сфери відіграє державний бюджет. Соціальні виплати та допомоги розділяються більш рівномірно. В основі такого розподілення полягає ідея про те, що люди в нужді рівні, через це соціальна допомога повинна бути надана, виходячи з потреб людини, а не з його попередніх доходів.

3. Нідерланди та Італія - країни, що займають позицію між першими двома. Вони представляють змішану систему соціального забезпечення. Однак їх системи більш близькі до першої групи країн. Але є певні відмінності. В Італії, наприклад, держава бере на себе зобов'язання по виплаті гарантованого соціального мінімуму доходів. Такі гарантії дають лише деякі місцеві влади в окремих областях. В Нідерландах соціальне забезпечення знаходиться на дуже високому ступені розвитку, система охоплює кожного мешканця країни. Законодавством Нідерландів визначені такі види соціальної допомоги:

- допомога дітям;
- додаткова допомога безробітним і непрацездатним;
- допомога за віком і частковою непрацездатністю;
- допомога безробітним;
- допомога тим, хто працює за наймом.

4. Іспанія, Португалія, Греція - система соціального захисту населення цих країн знаходиться поки що на початковому етапі. В цих країнах немає гарантованого мінімального доходу, і соціальне обслуговування доступно далеко не усім громадянам.

Не зважаючи на те, що система соціального захисту в ЄС є достатньо розвинутою, є деякі проблеми, а саме:

- значне збільшення видатків пенсійного страхування (у зв'язку з несприятливою демографічною ситуацією); - складність забезпечення своєчасного та повного внесення страхових внесків (Португалія, Греція);
- неефективність контролю при управлінні фондами соціального страхування через механізм соціального партнерства.

Остання серед зазначених проблем загострилась у зв'язку зі значним зростанням оформлень інвалідності (в Нідерландах — 15 % осіб працездатного віку із загального числа відповідної вікової категорії). Це пояснюється недостатньою зацікавленістю органів управління фондів, які не несуть фінансової відповідальності, в обґрунтованому визначенні підстав для надання допомоги у зв'язку з інвалідністю.

До першочергових заходів щодо вирішення проблем у сфері соціального страхування: боротьба з шахрайством, обмеження видатків, посилення контролю (в адміністративній сфері); передача функцій соціального страхування приватним некомерційним і комерційним організаціям; використання нових фінансових механізмів. Одним із шляхів реформування системи соціального захисту також є врахування матеріального стану особи з метою надання їй безпосередньо тому, хто потребує допомоги, а не тому, хто може забезпечити себе сам. Цією методикою найбільше користується Великобританія. Матеріальний стан особи враховується при виплаті 34 % усіх видів допомоги.

Загострення світової фінансової кризи (2008 – 2009 рр.), внесло свої корективи у вирішення завдань щодо зайнятості та збереження робочих місць. Перспективним напрямом щодо цього країни ЄС визнають створення робочих місць в інноваційному секторі економіки. Пріоритет буде надано створенню технопарків, технополісів, центрів інноваційного розвитку; створенню понад 40 тис. робочих місць у секторі високих технологій (космос, біотехнології, нанотехнології та технології з термоядерної енергії).

Соціальний захист населення в Україні здійснюється за допомогою реалізації таких програм:

- Програма допомоги сім'ям із дітьми;
- Державні програми дотацій та житлових субсидій; - Державна система охорони здоров'я; - Державна система освіти.

Серед пріоритетів соціальної політики України визначено:

- створення умов для забезпечення достатнього рівня життя населення;
- розвиток трудового потенціалу, народонаселення;
- формування середнього класу, недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів;
- проведення пенсійної реформи;
- надання адресної підтримки незахищеним верствам населення;
- всебічний розвиток освіти, культури, поліпшення охорони здоров'я населення.

4.Єдина соціальна політика

Оформлення єдиної соціальної політики вимагає заходів зі скорочення перешкод до транскордонної мобільності, пов'язаних з тим, що національні режими соціального захисту ще досі не скоординовані між собою. У зв'язку з тим, що формування Єдиної соціальної моделі Євросоюзу - питання майбутнього, а оформлення загальноєвропейської «держави добробуту» малоймовірно, найбільш реальною альтернативою виглядає збереження «держави добробуту» на національному рівні [9]. Для цього важливі забезпечення легітимності соціального перерозподілу в очах середнього класу, від якого, в першу чергу, і залежить наповнюваність соціальних бюджетів. Перед середнім класом в сучасних умовах інтеграційного розвитку відкриваються нові закордонні та приватні можливості вирішення власних життєвих проблем. Метою єдиної соціальної політики Європейського Союзу є не тільки поліпшення добробуту населення кожної з держав-членів, але і подальший стійкий економічний і соціальний розвиток ЄС у цілому. Незважаючи на певні труднощі в ході проведених в останні роки соціальних реформ йде перетворення колишньої моделі «держави добробуту» у напрямку так званої «північної моделі», що робить основний наголос не на збільшення витрат на соціальні потреби і скорочення числа безробітних, а на оптимізацію співвідношення між рівнем соціальної забезпеченості та динамікою ринку праці в умовах глобалізації. Розглянувши загальні європейські соціальні тенденції, на наш погляд, доцільно зупинитися на німецькій моделі соціально-економічного розвитку більш докладно. Вона по праву може вважатися одним з кращих прикладів ХХ століття: вже в 1950- 60-ті роки німецький досвід був сприйнятий в Японії, а сьогодні країна, незважаючи на періодичні кризи в економіці, займає лідируючі позиції у світі [10]. Феномен «економічного дива», що з'єднав у собі дуже високі темпи економічного зростання і значні соціальні гарантії, став класикою. Зараз Німеччина шукає нові шляхи розвитку, адекватні корінних

змін у характері праці, прискореної глобалізації та сучасних демографічних змін. Це багато в чому пов'язано з тим, що соціальна політика Німеччини не була незмінною останні 50 років, що звичайно має як свої плюси, так і мінуси. Модель, що склалася в Німеччині зусиллями Людвіга Ерхарда в післявоєнній ФРН, ґрунтувалася на використанні інструментів для перерозподілу і створення необхідних умов для економічного зростання, а, отже, доходу всього суспільства. Соціальним завданням держави було не розподіл соціальних благ, а забезпечення умов діяльності окремих індивідів, здатних створювати ці блага і самостійно піклуватися про себе. Основною особливістю, що забезпечила можливість економічного дива, стала: політика «народного капіталізму». Ця політика забезпечила вихід Німеччини з кризової ситуації і ґрунтувалася на системі заохочень інвестиційної активності населення через «виробничу співучасть», «дифузю власності»; антикартельне законодавство, що захищає дрібний і середній бізнес. Подібна економічна і соціальна модель дозволила забезпечити стабільність макроекономічних показників і умови для конкуренції - рівні можливості отримати освіту, професію, робоче місце, які дозволили індивідам реалізовувати свої довгострокові стратегії в соціальній сфері, а, отже, збільшити інвестиційні заощадження, забезпечити собі пенсію. Соціальні витрати вже не зменшувалися в абсолютних показниках, а держава взяла на себе роль розподільника національного доходу. Соціальні права трудящих були оголошені недоторканими, а набір соціальних послуг постійно зростав незалежно від економічної кон'юнктури. Яскравим прикладом захисту прав робітників стало вирішення проблеми іноземної робочої сили в Німеччині.

Зворотною стороною медалі виявилось підвищення податків, що призвело до зростання витрат на заробітну плату. Для захисту від економічної нестабільності були прийняті закони про захист від звільнень і «тарифної автономії». З одного боку, це призвело до того, що на ринку залишилося тільки три великих гравця: держава, профспілки і роботодавці, що послабило конкуренцію і дозволило профспілкам вимагати підвищення заробітної плати, зменшення робочого тижня, компенсацій при звільненні (або навіть заборони

на скорочення штатів). З іншого боку, в профспілки входить не більше третини активного населення, в основному старшого віку, що визначає їх відносно односторонню позицію. Третьою особливістю цього періоду можна назвати прагнення держави здійснювати перерозподіл не по вертикалі (зменшувати диференціацію суспільства), а по горизонталі (всередині середнього класу). Сучасний етап можна назвати кризою колишньої моделі соціально - економічного розвитку, пов'язаної в першу чергу з мінливими умовами сьогоденного суспільства: менталітетом громадян, місцем і впливом держави і недержавних організацій, в першу чергу профспілок, а також загальносвітовими процесами інтеграції [9]. У зв'язку з мінливими умовами, колишня соціальна модель Німеччини зайшла в глухий кут. На сьогоднішній день необхідна глибока модернізація соціально - економічної моделі країни, але у німецької соціально-економічної політиці залишаються величезні досягнення, досвід яких може в значній мірі бути використаний при розробки єдиної європейської політики і може служити конкретним інструментарієм швидкого та ефективного подолання кризових ситуацій. Основним позитивним досвідом, яким може поділитися Німеччина, став добробут для всіх, що перетворив Німеччину на своєрідне акціонерне товариство, та забезпечив умови для здорової конкуренції на благо суспільства і високі стандарти соціальної допомоги. На основі аналізу існуючих європейських моделей соціальної політики, стає очевидним, що зберігається різниця в підходах в забезпеченні соціальних благ і політично - господарських режимах різних країн ЄС, незважаючи на існуюче в останні роки зближення соціальних політик різних країн. Не пропонується здійснювати різкий перехід до якоїсь однієї моделі - наприклад, континентальної, тому що це було б проблематично для таких країн як Греція, Іспанія, Італія, де держава відіграє набагато скромнішу роль. Йдеться про вироблення концептуального підходу, який зможе стати основою формування єдиної соціальної політики Євросоюзу. Виходити варто з цілей соціальної політики: основними є - страхування від громадських ризиків, допомога незаможним і перерозподіл доходів. Якщо поставити на чільне місце

функцію страхування за прикладом Німеччини (у разі, якщо в ЄС в цілому візьме гору «бісмаркова» модель), то найбільш і неактивні члени суспільства постраждають. Якщо ж зробити пріоритетом перерозподіл доходів, то витратні соціальні програми не отримають підтримки у середнього класу і бізнесу. Тим часом, така підтримка все ще значуща у всіх, за винятком англосаксонського національного варіанту соціальної політики.

В сучасних умовах єдина соціальна модель вимагає певного поєднання двох описаних сценаріїв - англосаксонської і «бісмаркової» моделі [11]. Цей висновок також можливо перенести на процес формування єдиної соціальної політики в цілому, тому поєднання цих двох моделей дозволяє забезпечити незаможні верстви населення, що живуть на соціальні дотації. Отже, в останні десятиліття все активніше піднімається питання необхідності формування єдиної соціальної політики і з часом компетенція національних держав зменшується у сфері соціальної політики, а роль інститутів Євросоюзу зростає.

Соціальна політика та способи її регулювання завжди чинили величезний вплив на всю систему економічних, політичних, правових, моральних відносин, визначали характер і темпи еволюції суспільства. Шлях від зародження європейської соціальної ідеї до загальної соціальної політики Європейського Союзу пролягав через кілька століть історії. Він був відзначений найгострішими соціально-економічними потрясіннями та політичними конфліктами. В XXI столітті керівники Європейського Союзу зрозуміли необхідність розробки нових концепцій інноваційного соціального світу, соціального вирівнювання та соціальної справедливості, що лежать в основі сучасної політики ЄС. Особливістю європейської соціальної політики є активна й масштабна участь держави в процесах відтворення, високі податки й соціальні внески, за рахунок яких відбувається формування ефективного соціального бюджету.

На перший погляд може здатися, що в національних системах соціального захисту країн Європейського Союзу більше відмінностей, ніж подібностей, тому що кожна держава йшла своїм шляхом формування

соціальної політики. Проте бельгійський учений-економіст Андре Сапір [1] представив на засіданні Економічного та фінансового комітету (ECOFIN) в Манчестері 9 вересня 2005 року для Європейської комісії типологізацію режимів добробуту (welfare regimes) – моделей соціальної політики, які відрізняються ступенем втручання держави в соціально-економічну сферу суспільства та ступенем соціальної захищеності громадян, забезпеченості свободи соціального вибору різних верств населення та впливу соціальних процесів на економічний розвиток країни. Дослідник виділив наступні моделі: континентальна, англосаксонська, скандинавська і південноєвропейська (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі соціальної політики ЄС

<i>Модель соціальної політики та країни представники</i>	<i>Основна характеристика</i>	<i>Забезпечення соціального страхування</i>	<i>Основні принципи, на яких базується модель</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<i>Континентальна модель (модель Німеччина, Австрія, країни Бенілюксу.</i>	Встановлює жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту і тривалістю професійної діяльності.	Принцип комутативної справедливості страхові відрахування визначаються страховими внесками.	Професійна солідарність; Принцип справедливості; Принцип забезпечення; Принцип допомоги.
<i>Англосакська Модель (модель Бевеїджда)-Великобританія та Ірландія</i>	Всезагальність, одноманітність та уніфікація соціальних послуг.	Фінансування проводиться як за рахунок оподаткування і за рахунок страхових внесків.	Принцип розподільчої справедливості.
<i>Скандинавська модель – Данія, Швеція і Фінляндія</i>	Соціальний захист розуміється як законне право громадянина. Активна перерозподільна політика, спрямована на вирівнювання рівня доходів.	Фінансування проводиться за рахунок оподаткування, хоча певну роль грають страхові внески підприємців і найнятих робітників.	Необхідною передумовою функціонування даної моделі є високо організоване суспільство, що будується на основі принципів інституційного суспільства.
<i>Південно-європейська Модель – Італія, Іспанія, Греція і Португалія</i>	Перехідна модель, рівень соціальної захищеності відносно низький.	Соціальна політика носить переважно пасивний характер і орієнтована на компенсацію втрат в доходах окремих категорій громадян.	Принцип асиметричності.

Європейська соціальна модель – передбачає спільні дії держави і громадянського суспільства, спрямовані на те, щоб для всіх громадян забезпечувалось задоволення основних матеріальних потреб, участь у житті суспільства, посилення соціальної згуртованості [2, с. 13-16]. Європейська соціальна модель повинна включати наступні елементи (рис.1):

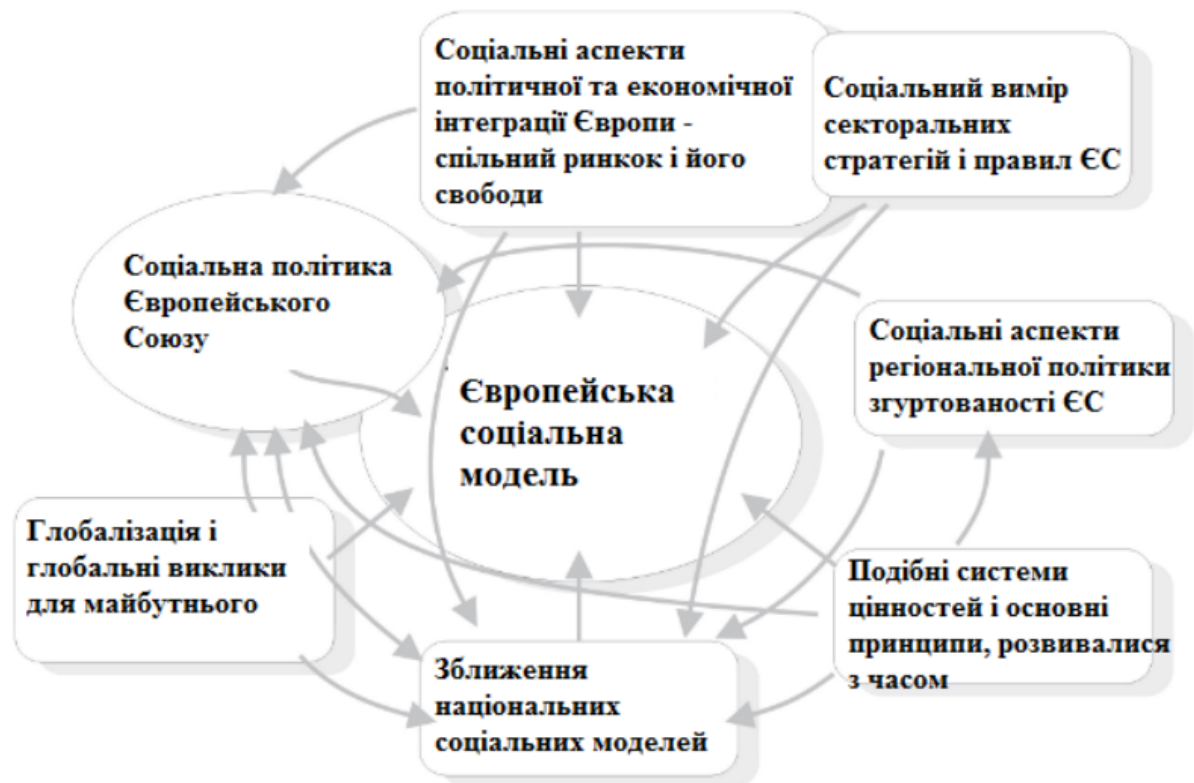

Рис. 1. Складові елементи Європейської соціальної політики

Найважливішими для європейської соціальної моделі є політика зайнятості, економічна, фіскальна, соціальна і освітня політика [3, с. 15-17]: Економічна політика і політика зайнятості: створюють передумови для економічного процвітання, задоволення матеріальних потреб, забезпечують фінансування соціальної політики, сприяють суспільній і політичній стабільності. Соціальна політика / системи соціального захисту / фіскальна політика: визначають вторинний розподіл доходів по трансфертах і тим самим створюють умови суспільної і політичної стабільності, забезпечують задоволення потреб і участь у житті суспільства тих, хто через свої недостатні можливості з погляду зайнятості і заробітку не в змозі себе забезпечити. Освітня політика: поліпшує середньо- строкові і довгострокові можливості

громадян з погляду зайнятості і заробітку, створює передумови для економічного процвітання, полегшує участь у житті суспільства. На думку професора Г. Еспінг-Андерсе-на, соціальне забезпечення країн-членів ЄС характеризуються різноманітністю [4]. За останні 50 років Європейський Союз розширився від 6 до нинішніх 28 держав, саме це урізноманітнило моделі соціальної політики. Європейську соціальну модель набагато легше охарактеризувати, порівнявши кожену країну ЄС за рівнем витрат на соціальну сферу [5, с. 16-18]. Як видно з таблиці 2, найбільш розвинуте соціальне забезпечення в Бельгії, Люксембурзі, Німеччині, а найменше фінансується соціальна сфера в Естонії, Мальті та Латвії. Модель соціальної політики країн ЄС залежить від витрат на соціальну сферу у вигляді частки від ВВП, системи соціального забезпечення, режиму фінансування. За допомогою власних розрахунків автор у таблиці 3 наводить показники соціального забезпечення по кожній країні ЄС за шістьма параметрами та на рисунку 2 групує країни на чотири соціальні групи за двома критеріями: фінансування соціальної сфери та загальні витрати на соціальний захист [6]. Для всебічного забезпечення соціальної сфери існують наступні структурні фонди: Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Європейський соціальний фонд (ESF) та Фонд згуртованості (CF), які сприяють зміцненню економічної, соціальної та територіальної єдності між регіонами та державами-членами ЄС. Ці фонди також підтримують конкурентоспроможність та зайнятість, заохочують транскордонне, транснаціональне та міжрегіональне співробітництво. Наприклад, ESF надає можливість працевлаштування, зосередивши увагу на мобільності трудових ресурсів та адаптації працівників до промислових змін. В 2012 році 38,9 млн. євро було надано для структурних фондів, в той час як бюджет проектів CF становив 9,6 млрд. євро [7, с. 3-5]. Програма ЄС із стимулювання зростання та зайнятості «Європа-2020» передбачає, що наука, технології та інновації забезпечать значний внесок у вирішення зростаючих соціально-економічних проблем, з якими нині стикається Європа. У цьому контексті розглядається питання розвитку інноваційної соціальної політики,

мета якої полягає у вирішенні низки соціальних та екологічних проблем – таких, як зміна клімату, безробіття, злочинність, соціальне відчуження, матеріальна бідність, міграція, нерівність у розподілі добробуту, старіння населення [8]. Сьогодні у країнах ЄС соціальні видатки бюджету складають в середньому 27% ВВП. Зважаючи на бюджетні обмеження, викликані негативним впливом економічної рецесії, саме соціальні інновації можуть забезпечити вирішення гострих соціальних проблем і водночас сприяти більш ефективному використанню наявних ресурсів ЄС [9]. Прикладом новаторського підходу ЄС є реалізація у 2007-2013 рр. Сьомої Рамкової Програми в сфері досліджень, технологічного розвитку та демонстраційної активності з бюджетом понад 53 млрд. євро [10]. На зміну їй на період 2014-2020 рр. Єврокомісія вже розробила «Горизонт-2020 – Рамкова програма з наукових досліджень та інновацій» та передбачила її фінансування на рівні 70 млрд. євро [11]. Сьогодні існує чимало ініціатив та інструментів реалізації соціальних інновацій, які уже впроваджуються в ЄС. Окремі країни ЄС, незважаючи на досить короткий проміжок часу, змогли створити спеціальні соціальні фонди, парки та інститути, які можуть слугувати орієнтиром для інших країн-учасниць [12]:

1. SITRA, Фінляндія. Цей фонд створений на базі Фінського інноваційного фонду і є незалежним громадським фондом під контролем парламенту Фінляндії. На сьогодні фонд SITRA реалізує п'ять основних програм: інновацій, охорони здоров'я, продовольства і харчування, захисту довкілля та підтримки машинобудування. Річний бюджет фонду становить близько 40 мільйонів євро і поповнюється в основному за рахунок внесків приватних корпорацій.
2. Естонський фонд розвитку (Argengufond). Діяльність Естонського фонду розвитку спрямована на ініціювання та підтримку позитивних змін в економіці Естонії шляхом інноваційних проектів і венчурних інвестицій. Фонд орієнтований на новаторські ініціативи з міжнародним потенціалом і наразі забезпечує підтримку чотирьох проектів, пов'язаних з інформаційними технологіями та сервісною економікою.
3. Фонд соціальних інвестицій підприємств, Великобританія. Фонд соціальних

інвестицій підприємств підтримує соціальний інвестиційний бізнес від імені Міністерства охорони здоров'я Великобританії. Фонд був створений в 2007р. для сприяння інноваціям у сфері охорони здоров'я і соціального захисту. Фінансування проектів надається некомерційним структурам, діючим соціальним підприємствам, а також працівникам сфери охорони здоров'я. 4. Парк соціальних інновацій, Іспанія. Саме Іспанія має перший у світі досвід у створенні «соціально- орієнтованої силіконової долини». У червні 2010 р. Іспанський центр соціальних та корпоративних інновацій DENOKINN відкрив перший у Європі Парк соціальних інновацій, розташований у м. Сантурсе на півночі Іспанії. Проект підтримується місцевими органами влади і урядом Іспанії та має початковий бюджет у розмірі 6 мільйонів євро. Передбачається, що в роботі Парку соціальних інновацій візьмуть участь понад 50 міжнародних компаній і асоціацій, надаючи можливість створити нові соціальні підприємства з доступом до навчання та наставництва (спеціальна підготовка буде здійснюватися на базі Академії соціальних інновацій).

Загальні витрат на соціальний захист (% від ВВП)	Фінансування соціального забезпечення за рахунок внесків (% від загальної суми)						
	20,00-29,99	30,00-39,99	40,00-49,99	50,00-59,99	60,00-69,99	70,00-79,99	80,00-89,99
32,00-33,99	• Данія					• Франція	
30,00-31,99			Швеція	Фінляндія	• Нідерланди	Бельгія	
28,00-29,99	Модель Бевериджа (великі витрати)		Ірландія	Греція	Австрія	• Німеччина	
26,00-27,99		Великобританія		• Італія			Модель Бісмарка (великі витрати)
24,00-25,99		Португалія				• Іспанія	
22,00-23,99		• Кіпр				• Словенія	
20,00-21,99	Модель Бевериджа (низькі витрати)			• Угорщина	• Люксембург		Чеська Республіка
18,00-19,99				• Польща			• Румунія
16,00-17,99				• Хорватія	• Мальта		• Словаччина
14,00-15,99				Литва	Болгарія		
12,00-13,99					• Латвія		• Естонія
				Модель Бісмарка (низькі витрати)			

Рис. 2. Залежність соціальної моделі країн ЄС від фінансування соціального забезпечення та загальних витрат на соціальних захист

Таблиця 2

Соціальне забезпечення країн ЄС за 6 показниками

Країна член	ВВП на душу населення по ПКС (ЄС 28 = 100)	Заг. витрат на соц.зах. (% від ВВП)	Внески у % від заг. суми надходжень соц. зах.	Рівень зайнятості 15-64 (%)	У групі ризику рівня бідності (%)	Нерівність в розподілі доходів
ЄС-28	100	29,1	59,1	71,7	17,0	5,1
Австрія	130	29,5	65,3	75,9	14,4	4,2
Бельгія	120	30,4	73,4	66,9	14,8	3,9
Болгарія	47	17,7	60,4	67,1	21,2	6,1
Кіпр	92	22,8	34,7	73,5		4,7
Чеська Республіка	81	20,4	80,7	71,6	9,6	3,5
Данія	126	34,3	28,8	78,6	13,1	4,5
Естонія	71	16,1	79,4	74,9	17,5	5,4
Фінляндія	115	30,0	50,2	75,2	13,2	3,7
Франція	109	33,6	65,8	71,0	14,1	4,5
Німеччина	123	29,4	62,7	77,1	16,1	4,3
Греція	75	30,2	58,4	67,9	22,2	6,6
Угорщина	67	23,0	57,9	64,3	14,0	4,0
Ірландія	129	29,6	40,0	69,2	15,2	4,6
Італія	101	29,7	57,0	63,7	19,4	5,5
Латвія	64	15,1	64,0	74,4	19,2	6,5
Литва	72	17,0	59,8	71,8	18,6	5,3
Люксембург	263	22,5	51,3	69,4	15,1	4,1
Мальта	86	18,9	62,7	63,1	15,0	3,9
Нідерланди	128	32,3	67,8	79,3	10,1	3,6
Польща	67	19,2	50,3	66,5	17,1	4,9
Португалія	76	26,5	47,4	73,9	17,9	5,8
Румунія	50	16,3	73,2	64,2	22,6	6,3
Словаччина	76	18,2	84,4	69,4	13,2	3,7
Словенія	84	25,0	67,4	70,4	13,5	3,4
Іспанія	96	26,1	64,5	74,1	22,2	6,6
Швеція	126	29,6	49,8	83,0	14,2	3,7
Великобританія	106	27,3	47,9	76,3	16,2	5,4
Хорватія	62	20,6	51,6	60,5	20,5	5,4

Висновок

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що, незважаючи на різницю в моделях соціального забезпечення різних країн Євросоюзу, в останні роки відбувається зближення соціальної політики різних країн. У першу чергу це обумовлено наявністю спільних європейських підходів до соціального забезпечення, які значно відрізняються від американських або азіатських. Різкий перехід до якої-небудь, навіть самої успішної моделі, був би вкрай болючим і, напевно, неможливим для деяких країн у зв'язку з національним менталітетом в першу чергу. Проте можливо й необхідно вироблення концептуального підходу, який міг би стати основою формування єдиної соціальної політики Євросоюзу. При введенні єдиних стандартів соціальної політики для країн Євросоюзу повинна йти мова не про прагнення до перегляду колишніх ціннісних принципів у політиці, а про новий баланс відповідальності, тобто не про скасування, а про істотні модифікації колишньої соціальної моделі. Незважаючи на видиме благополуччя і успішність передбачуваної соціальної моделі, важливим є визначення місця і ролі держави в соцзабезпеченні. Основною стратегією в цьому напрямку повинен стати відхід від державного фінансування і надмірної державної опіки. Основними завданнями держави є забезпечення такої політики, яка зможе відповідати на виклики світової економіки і мотивувати самостійну відповідальність громадян за свій добробут. Тільки реалізація власних зусиль та ініціативи кожним учасником господарської діяльності в умовах вільної конкуренції може призвести до зростання і власного благополуччя, і добробуту всього суспільства в цілому.

Але, слід визначити, що Україна не повинна сліпо копіювати досвід країн перехідної економіки, або економічно розвинених країн, з їх системою соціального захисту та соціальної політики в цілому, що склалася потягом кількох десятиліть. Також не можна нехтувати накопиченим у світі досвідом вирішення соціальних проблем, треба його повсякчас аналізувати й використовувати для власних потреб. Україна має, використовуючи світові

здобутки в галузі соціальної політики, оновити та реформувати цей напрям та посісти достойне місце серед країн європейської спільноти.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Європейської Комісії [електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/index_en.htm
2. Titmuss R. Social Policy: An Introduction / Ed. by V. Abel-Smith & K. Titmuss.- London: Allen & Unwin, 1974. - P 272.
3. Государственная социальная политика в стратегия выживания домохозяйств / Под общ ред. О.И. Шкаратана. — М: ГУ ВШЭ, 2003.- С. 33.
4. Церкасевич Л.В. Современные тенденции социальной политики в странах Европейского союза / Л.В. Церкасевич. – СПб., 2002. – 256 с.
5. Антропов В.В. Экономические модели социальной защиты населения в государствах / В.В. Антропов // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. - №10. - С.26-33. 6. Ярова Л.В. Особливості європейської соціальної політики / Л.В. Ярова / Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2010. - № 2. – С. 176 – 180.
7. Иноземцев В. Специфические особенности европейской социальной модели / В.Иноземцев // Современная Европа. - 2004. -№ 1. - С.87-96.
8. Крентовська О. Дослідження моделі соціальної політики держави як складної функціональної системи /О. Крентовська // Вісник НАДУ. - 2010. – № 2. - С. 198-207.
9. Стрежнева М. В. Проблемы социальной политики в Европейском союзе / М.В. Стрежнева // Мировая экономика и международные отношения. – 2006.- № 8.-С. 22—31.
10. Шевчук П. І. Соціальна політика / П.І. Шевчук – Львів: Світ, 2003. – 400с.
11. Шпідла В. Яка соціальна політика потрібна Європі? / В. Шпідла / Фонд ім. Фрідріха Еберта, Регіональне представництво в Україні та Білорусі. - К.: Заповіт, 2008, - 44 с.